

Research Article

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Tütün ve Tütün Ürünleri Kullanma Durumu ve İlişkili Faktörler

Kahramanmaraş Sütçü İmam University Medical Faculty Students' Situation of Use Tobacco and Tobacco Products and Related Factors

Celal Kuş Raziye Şule Gümüştakım Mustafa Emre Eryılmaz

Öz

Bu çalışmanın amacı önemli bir halk sağlığı sorunu olan tütün kullanımının Tıp Fakültesi öğrencilerindeki durumunu incelemektir. Araştırmamız tanımlayıcı ve kesitsel nitelikte olup Türkiye'deki Tıp Fakültesi öğrencilerinin ilerleyen dönemlerde tütün kullanımına başlamalarını araştıran prospektif ve halen devam etmekte olan bir çalışmanın üniversitemizdeki ayağıdır. Çalışma araştırmacılar tarafından yüz yüze görüşme yöntemi ile Nisan-Mayıs 2019 tarihleri arasında gerçekleştirilmiş olup anket formunda sosyodemografik özelliklerin ve tütün kullanımı ile ilgili davranışların değerlendirildiği 21 adet soru yer almaktadır. Elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 22.0 programında analiz edilmiş olup sayısal değerler sürekli ve kesikli numerik değerler biçiminde ve yüzdelerle belirtildi. Dönem 1, 2, 3, ve 6.sınıflarda 392 (%75) öğrenciye ulaşılmıştır. Öğrencilerin yaş ortalaması 21,2±2,5 (18-39)'tir ve 214'ü (%54,6) erkek, 178'i (%45,4) kadındır. Öğrencilerin %22,9'u (90) halen sigara ya da diğer tütün ürünlerini kullanmakta olduklarını, bunlar arasında ise en fazla nargile içtiklerini belirtmişlerdir. Sadece nargile içenlerin oranı %4,8 olarak bulunmuştur. Sigara içen ya da bırakmış olan öğrencilerin %23,2'si (22) tıp fakültesinde sigaraya başladıklarını ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan öğrencilerin sigaraya başlama yaşı 16,3±3,3 olup ortalama 4 yıl 8 aydır sigara içtiklerini ve ortalama günde 10 adet sigara içtiklerini belirtmişlerdir. Sigara içenlerin ayda ortalama 167 TL harcadıkları saptanmıştır. Geleceğin hekimleri olan tıp fakültesi öğrencilerinin sadece sigara değil diğer tütün ürünleri konusunda da yeterli düzeyde bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi gereklidir.

Correspondence to: Celal Kuş, Email: ckus46@hotmail.com

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Kahramanmaraş, Türkiye

*Bu çalışmanın bazı bölümleri 21-22 Haziran 2019 tarihinde düzenlenen 13. İstanbul Aile Hekimliği Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

ORCID IDs of the authors: C.K. 0000-0003-2535-6110; R.G. 0000-0003-0195-0895; E.E. 0000-0002-1311-5144.

To cite this article: Kuş, C., Gümüştakım, R. Ş., & Eryılmaz, M. E. (2019). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin tütün ve tütün ürünleri kullanma durumu ve ilişkili faktörler. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 6(4), 182-193.

<http://dx.doi.org/10.5152/addicta.2020.19130>

Anahtar Kelimeler

Sigara • Tıp fakültesi • Öğrenciler • İlişkili faktörler • Nargile • Sağlık

Abstract

The aim of this study is to examine the situation of tobacco use, which is an important public health problem, in medical students. Our research is descriptive and cross-sectional in nature, that involves investigating medical school students starting to use tobacco in Turkey in the coming period and is currently a prospective study is ongoing foot in our universities. The study was carried out by researchers by face-to-face interviews between April and May 2019, and there were 21 questions in the questionnaire that evaluate the sociodemographic characteristics and behaviors related to tobacco use. The data obtained were analyzed in the SPSS 22.0 program, and numerical values were specified as continuous and discrete numerical values and in percentages. A total of 392 (75%) students were reached out to in the 1st, 2nd, 3rd, and 6th grades. The average age of the students was 21.0 ± 2.5 (18–39), and 214 (54.6%) were male and 178 (45.4%) were female. Of the total number of students, 22.9% stated that they still use cigarettes or other tobacco products and most of them smoked hookahs. The rate of those who only smoke hookahs was found to be 4.8%. Of the total number of students, 23.7% who smoked or quit smoking stated that they started smoking in medical school. The age at which the students participating in the study started smoking was 17.0 ± 3.2 and stated that they smoked an average of 10 cigarettes per day and spend an average of 150 TL per month. Medical faculty students, who are future physicians, should be adequately informed and conscious about not only cigarettes but also other tobacco products.

Keywords

Smoking • Faculty of medicine • Students • Related factors • Hookah • Health

Giriş

Dünya genelinde tütün her yıl 8 milyondan fazla insanı öldürüyor. Bu ölümlerin 7 milyondan fazlası doğrudan tütün kullanımına bağlıken, her yıl 1,2 milyon insan ise pasif sigara maruziyeti nedeniyle hayatını kaybetmektedir (World Health Organization [WHO], 2019). 2000-2016 yılları tütün kullanımı prevalansı karşılaştırıldığında; 15 yaş üstü erkeklerde %9, kadınlarda ise %5 azalma olduğu görülmüştür (WHO, 2019). Bu gelişmelere rağmen 2025 yılında 1,7 milyar insanın sigara içicisi olacağı tahmin edilmektedir (WHO, 2007). Küresel yetişkin tütün araştırması 2016 sonuçlarına göre Türkiye’de 19,2 milyon kişi (%31,6) halen tütün ya da tütün ürünü kullanmaktadır. Bu oran erkeklerde %44,1, kadınlarda %19,2’dir (Öntaş & Aslan, 2016). Türkiye’deki Üniversitelerdeki sigara içme prevalansı %20 ile 48 arasında değişmektedir (Arslan, Pirinççi, Okyay, & Döger, 2016). Türkiye’de ise tıp öğrencilerinin sigara içme prevalansı %11,8 ile %44,2 arasında değişirken, diğer ülkelerdeki gibi erkek öğrencilerin kızlardan fazla sigara içtiği de ortaya çıkmaktadır. Dikkat çeken bir başka durum ise tütün kullanım sıklığının fakültenin son yıllarına doğru artmasıdır (Baykan & Naçar, 2014; İnandı ve ark., 2013; Kocabas, Burgut, & Bozdemir, 1994; Kutlu, Vatansev, Demirbaş, & Taşer, 2019; Senol, Donmez, Turkay, & Aktekin, 2006; Yengil ve ark., 2014).

Tütün ve tütün ürünleri ile mücadelede toplumun bilinçlendirilmesi çok önemlidir. Hekimler hem rol model olmalı hem de sigaranın zararları konusunda hastaları

bilgilendirmelidir. Hekimlerin sigara içme oranlarının düşük olduğu ülkelerde, sigara kullanım sıklığının azaldığı görülmüştür (Sönmez ve ark., 2017). Sigara kullanan hekimlerin ise 2/3'ü hastalarına sigara içme durumunu sormamakta ve gerekli danışmanlığı yapmamaktadır (Sahin, Ozer, Dagdeviren, & Akturk, 2005). Yapılan çalışmalarda sigara kullanan hekimlerin çoğunun sigaraya fakülte yıllarında başladığı görülmektedir (Kutlu ve ark., 2019; Yengil ve ark., 2014). Bu çalışmada önemli bir halk sağlığı sorunu olan tütün kullanımının tıp fakültesi öğrencilerindeki durumunun incelenmesi ve olası faktörlerin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Yöntem

Araştırmamız Türkiye'deki tıp fakültesi öğrencilerinin ilerleyen dönemlerde tütün kullanımına başlamalarını araştıran prospektif bir çalışmanın üniversitemizdeki ayağıdır. Tanımlayıcı ve kesitsel bir çalışmadır. Çalışma araştırmacılar tarafından yüz yüze görüşme yöntemi ile Nisan-Mayıs 2019 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. 20180330/1 numaralı Ufuk Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurul kararıyla çalışmaya izin alınmıştır (20180330/1). Anket formunda sosyodemografik özelliklerin ve tütün kullanımı ile ilgili davranışların değerlendirildiği 16 adet soru yer almaktadır. Öğrencilere çalışma ile ilgili bilgilendirme yapıp sözlü onamları alınmıştır, sonrasında anket uygulaması araştırmacının gözetimi altında öğrencilerin anketleri kendi kendine doldurmaları ile gerçekleşmiştir. DSÖ tanımlamalarına göre sigara içme durumu belirlenmiştir. Aktif sigara içiciliği tanımı günde ya da arada bir adet sigara içen kişiler için kullanılmıştır. Sigarayı içmeyi bırakmış tanımı önceden sigarayı bırakmış ve içmeyenler için, sigara içmemiş tanımı ise bugüne kadar hiç sigara içmemiş kişiler için kullanılmıştır. Çalışmanın evrenini KSÜ (Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi) Tıp Fakültesi 2018-2019 eğitim-öğretim dönemindeki 1, 2, 3 ve 6. sınıf öğrencileri oluşturmakta olup toplam 522 kişidir. Öğrenciler arasında bir örnekleme yapılmamış, evrenin tümüne ulaşmak hedeflenmiştir. Araştırmanın bağımlı değişkeni sigara kullanımı; bağımsız değişkenleri ise yaş, cinsiyet, aile yapısı, sosyoekonomik ve konaklama durumudur. Çalışmada veriler SPSS 22 paket programı (IBM Corp.; Armonk, NY, ABD) ile değerlendirilmiştir. Elde edilen verilerin önce normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov testi ile incelenmiştir. Bu aşamadan sonra, tanımlayıcı istatistikler sayı ve yüzde dağılımlar ile gösterilmiş, ayrıca ortanca (en alt ve en üst değer) değerleri verilmiştir.

Bulgular

KSÜ Tıp Fakültesi 2018-2019 eğitim-öğretim yılında; dönem 1'de 169, dönem 2'de 146, dönem 3'de 118 ve dönem 6'da 89, toplamda 522 öğrenci eğitim görmektedir. Dönem 1 (n=121), 2 (n=105), 3 (n=108), ve 6 (n=58)'da toplam 392 (%75) öğrenciye ulaşılmış olup Mayıs-Haziran ayında tütün kullanma durumlarını saptamaya yönelik standart anket formu uygulanmıştır.

Öğrencilerin yaş ortalaması $21,2 \pm 2,5$ (Min=18, Max=39) bulunmuştur. Çalışmaya katılan 392 öğrencinin 214'ü (%54,6) erkek, 178'i (%45,4) kadındı. Öğrencilerin sosyodemografik özelliklerinin sınıflara göre dağılımı arasındaki ilişki Tablo 1'de gösterilmiştir.

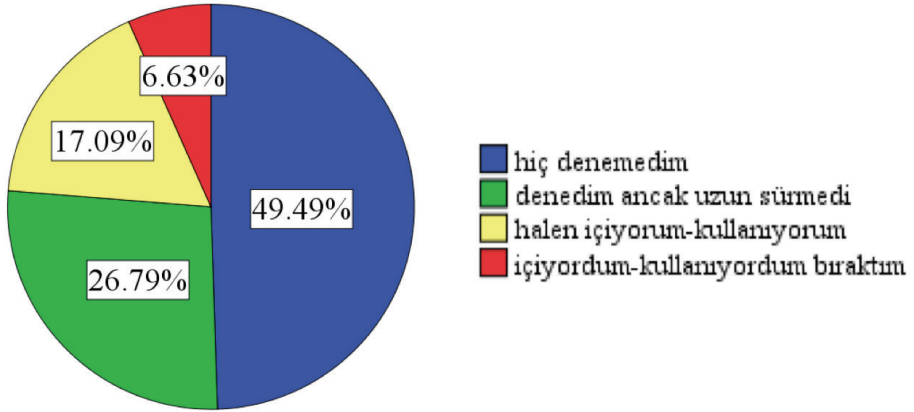
Öğrencilerin %41,6'sı (163) yurtlarda, %25,8'i (101) ailesinin yanında ve %18,9'u (74) arkadaşları ile evde kalmaktadır. Aile yapısına bakıldığında en sık %80,1 (314) ile çekirdek, %15,1 (59) geniş aile ve %2,8 (11) oranında parçalanmış aile yapısına sahip olduğu görülmektedir. Öğrencilerin ekonomik durum algısına bakıldığında, %63,5'i (249) orta, %31,9'u (125) iyi olarak kendilerini tanımlamaktadır (Tablo 1).

Tablo 1.

KSÜ Tıp Fakültesi öğrencilerinin sosyodemografik özelliklerinin sınıflara göre dağılımı

Sosyo-demografik özellikleri	Dönem-1		Dönem-2		Dönem-3		Dönem-6		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Cinsiyet										
Erkek	67	55,4	53	50,5	61	56,5	33	56,9	214	54,6
Kadın	54	44,6	52	49,5	47	43,5	25	43,1	178	45,4
Kaldığı yer										
Aile	22	18,2	33	31,4	30	27,8	16	27,6	101	25,8
Üniversite yurdu	35	28,9	39	37,1	32	29,6	5	8,6	111	28,3
Özel yurt	29	24,0	9	8,6	11	10,2	3	5,2	52	13,3
Arkadaşları ile evde	14	11,6	13	12,4	23	21,3	24	41,4	74	18,9
Yalnız başına evde	21	17,4	11	10,5	10	9,3	7	12,1	49	12,5
Akrabalarının yanında	-	-	39	37,1	1	,9	1	1,7	2	0,6
Evli kendi ailesiyle	-	-	-	-	1	,9	2	3,4	3	0,8
Aile tipi										
Çekirdek	97	80,2	84	80,0	85	78,7	48	82,8	314	80,1
Geniş	19	15,7	17	16,2	16	14,8	7	12,1	59	15,1
Parçalanmış	3	2,5	2	1,9	7	6,5	-	-	11	2,8
Anne veya baba ölmüş	2	1,7	2	1,9	-	-	3	5,2	7	1,8
Ekonomik durum										
Çok iyi	1	,8	1	1,0	1	,9	1	1,7	4	1,0
İyi	43	35,5	31	29,5	36	33,3	11	19,0	121	30,9
Orta	69	57,0	69	65,7	69	63,9	42	72,4	249	63,5
Kötü	4	3,3	4	3,8	2	1,9	4	6,9	14	3,6
Çok kötü	4	3,3	-	-	-	-	-	-	4	1,0

Çalışmamızda öğrencilerin %49,5'i (n=194) sigara içmeyi hiç denemediğini, %26,8'i (n=105) yaşamlarının herhangi bir döneminde sigara kullandığını, %17,1'i

Şekil 1. Öğrencilerin Sigara İçme Durumları.

(n=67) düzenli içtiğini, %6,6'sı (n=26) bıraktığını belirtmiştir. Öğrencilerin sigara kullanma durumu Şekil 1'de verilmiştir.

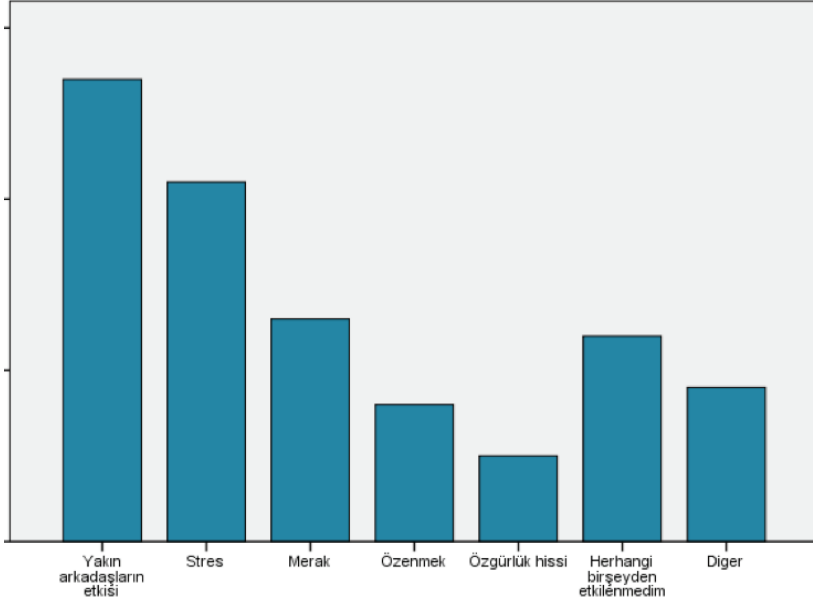
Araştırmaya katılan öğrencilerin %42,8'i (168) hiçbir tütün ürünü denememişlerdir. Sigara içmeyi hiç denemeyen öğrencilerin 30'u diğer tütün ürünlerini denemiş fakat devam etmemiştir, 8 öğrenci sigara içmemesine rağmen diğer tütün ürünlerini kullanmaktadır. Sigara içen 67 (%17,1) öğrencinin 44'ü (%11,2) diğer tütün ürünlerini de kullanmaktadır.

Öğrencilerin %22,9'u (90) halen sigara ya da diğer tütün ürünlerini kullanmakta olduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin %4,8'i (19) sigara ya da diğer tütün ürünlerini kullanmayı bırakmıştır. Sigara ile diğer tütün ürünlerinden en fazla nargile içtikleri saptanmıştır. Nargileyi halen içenlerin oranı %12,2 (48)'dir. Sigara veya diğer tütün ürünlerinden içmeyip sadece nargile içenler ise %5,1 (20) olarak bulunmuştur.

Sigara içen ya da bırakmış olan öğrencilerin %23,2'si (22) tıp fakültesinde sigaraya başladıklarını ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan öğrencilerin sigaraya başlama yaşı $16,3 \pm 3,3$ olup ortalama 4 yıl 8 aydır sigara içtiklerini ve ortalama günde 10 adet sigara içtiklerini belirtmişlerdir. Sigara içenlerin ayda ortalama 167 TL harcadıkları saptanmıştır.

Düzenli sigara içen öğrenciler ve sigara bırakan öğrenciler incelendiğinde; %28,4'ü (27) arkadaş etkisi, %22,1'i (21) stres, %13,7'si (13) merak, %8,4'ü (8) özentisi, %5,3'ü (5) özgürlük hissi, %9,5'i (9) diğer nedenlerden dolayı sigara içmeye başladıklarını belirtirken, %12,6 (12) öğrenci ise herhangi bir durumdan etkilenmediğini belirtmiştir. Öğrencilerin sigaraya başlama nedenleri durumu Şekil 2'de verilmiştir.

Sigara içen öğrencilerin %71,2'si (47) sigarayı bırakmayı düşündüğünü belirtmektedir. Halen sigara içen öğrencilerin %25,4'ü (17) en az bir kez bırakmayı denediğini, %41,8'i (28) ise birden fazla kez sigarayı bırakmayı denemesine rağmen

Şekil 2. Öğrencilerin Sigaraya Başlama Nedenleri.

bırakmadığını ifade etmektedir. Sigarayı bırakmak için bireysel danışmanlık almak isteyenlerin oranı %22,2 (14) olarak tespit edilmiştir. Danışmanlık hizmeti almak için 10 öğrenci telefon/mail adresini yazmıştır.

Öğrencilerin babalarının %24,0'ı, annelerinin %10,5'i halen sigara veya diğer tütün ürünlerini kullanmaktadır. En yakın arkadaşının tütün ürünü kullanma oranı %32,7 iken, eş/flört/özel arkadaşının tütün ürünü kullanma oranı %9,9'dur. Ev ya da oda arkadaşlarından en az birinin içme oranı %23,7 iken, kardeşlerden en az birinin tütün kullanma oranı %23,8 olarak bulunmuştur (Tablo 2). Öğrencilerin %27,8'i

Tablo 2.

Öğrencilerin Anne, Baba Ve Yakın Çevresinin Tütün Kullanma Durumu

	Hiç içmemiş		Halen içiyor		İçiyordu, bıraktı		Bilmiyorum	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Anne (391)	302	77,0	41	10,5	43	11,0	5	1,3
Baba (388)	140	35,7	94	24,0	141	36,0	13	3,3
1. Kardeş (377)	276	70,4	65	16,6	25	6,4	11	2,8
2. Kardeş (265)	210	53,6	38	9,7	11	2,8	6	1,5
3. Kardeş (175)	152	38,8	19	4,8	3	0,8	1	0,3
En yakın arkadaş (365)	208	53,1	128	32,7	19	4,8	10	2,6
1. Ev ya da oda arkadaş (257)	158	40,3	75	19,1	13	3,3	11	2,8
2. Ev ya da oda arkadaş (158)	95	24,2	51	13,0	7	1,8	5	1,3
3. Ev ya da oda arkadaş (127)	80	20,4	37	9,4	5	1,3	5	1,3
Eş/ flört/özel arkadaş (173)	106	27,0	39	9,9	10	2,6	18	4,6

(109) halen tütün ürünü kullanmakta ya da bırakmıştır. Bu öğrencilerin %27,6'sında annesinin, %66,6'sında babasının ve %33,7'sinde kardeşlerinden en azından birinin tütün kullanımı mevcuttur.

Tablo 3.
Öğrencilerin tütün ve tütün ürünlerini kullanma durumu

Tütün/Tütün ürünü*	Hiç denememiş		Denemiş ancak sürdürmemiş		Halen içiyor/kullanıyor		Bırakmış	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sigara (290)	144	49,7	80	27,6	50	17,2	16	5,5
Elektronik sigara (287)	249	86,8	33	11,5	3	1,0	2	0,7
Nargile (288)	180	62,5	74	25,7	34	11,8	-	-
Puro (287)	241	84,0	37	12,9	9	3,1	-	-
Pipo (287)	271	94,4	12	4,2	4	1,4	-	-
Çiğneme tütün (287)	278	96,9	6	2,1	3	1,0	-	-

*Bir öğrenci birden fazla seçeneğe cevap vermiştir (Sigara, elektronik sigara, nargile, puro, pipo, çiğneme tütün).

En çok denemiş tütün ürününün sigara ikinci sıklıkta nargile olduğu, sigaradan sonra tütün ürünü olarak yine ikinci sıklıkta nargilenin halen içildiği görülmektedir (Tablo 3). Elektronik sigara ve puro ise giderek daha çok kullanılmaya başlanmıştır (2018 yılı KSÜ sigara verilerinde elektronik sigara ve puro kullanma oranı sırasıyla %11,5 ve %12,9 olarak bulunmuştur).

Tartışma

Dünyada ve ülkemizde sigara içme durumu ve ilişkili faktörlerle ilgili birçok çalışma yapılmıştır. Tıp fakültesi öğrencilerinin sigara içme durumunun öğrenilmesi; topluma rol model olacak ve toplum bilinçlendirmesinde öncü olacak kişilerin gelecekteki durumunu yansıtması açısından önemlidir. Bir diğer katkısı ise tıp eğitiminin uzun ve zorlu olması nedeniyle öğrencilerin sigaraya başlama yönelimini artırıp arttırmadığının öğrenilmesi olacaktır. Çalışmamızda diğer çalışmalardan farklı olarak; hem bu nedenleri hem de sigara ile birlikte diğer tütün ürünlerinin kullanımını sorguladık.

Çalışmamızda, öğrencilerin %22,9'unun (90) halen sigara ya da diğer tütün ürünlerini kullanmakta oldukları saptanmıştır. Dönem 1 öğrencilerinde bu oran %22,3 iken, dönem VI öğrencilerinde bu oran %20,6 olarak bulunmuştur. İzmir Katip Çelebi Üniversitesi tıp fakültesi öğrencilerinde yapılan benzer bir çalışmada sigara içme oranı %16,6 olduğu görülmektedir (Baştürk, Koç, Sözman, Arslan, & Albaş, 2018). Ülkemizde yapılan diğer benzer çalışmalarda sigara içme oranı %17,3 ile %29,1 arasında olduğu saptanmıştır (Baykan & Naçar, 2014; Kartal, Midik, & Büyükakkuş, 2012; Türker ve ark., 2013; Vatan, Ocakoğlu ve İrgil, 2009). Bu durum tıp fakülte-

si öğrencilerinin sigara içme oranlarında azalma olmadığını göstermektedir. Çalışmamızda, diğer çalışmalardan farklı olarak dönem I'de tütün kullanım oranı yüksek iken, dönem VI'da bu oran düşmüştür. (Baştürk ve ark., 2018; Mayda ve ark., 2010; Sönmez ve ark., 2017) Bunun sebebi tıp fakültesi eğitiminde sigaranın zararlarının etkili bir şekilde anlatılması olabilir. Ayrıca Aile Hekimliği anabilim dalı bünyesinde aktif olarak verilen sigara poliklinik hizmetinde, tıp fakültesi öğrencilerinin klinik pratik yapması da tütün kullanma oranlarının düşüşüne katkı sağlamış olabilir.

Sigara halen en çok tüketilen tütün ürünü olmasına rağmen diğer tütün ürünlerinin tüketiminde artış görülmektedir. Çalışmamızda sigara içen 67 (%17,1) öğrencinin 44'ü (%11,2) diğer tütün ürünlerini de kullanmaktadır. Sigara ile diğer tütün ürünlerinden en fazla nargile içtikleri saptanmıştır. Nargileyi halen içenlerin oranı %12,2 (48)'dir. Sigara veya diğer tütün ürünlerinden içmeyip sadece nargile içenler ise %5,1 (20) olarak bulunmuştur. Sigara kullanımının, diğer tütün ürünlerinin kullanımında en önemli risk faktörü olduğu görülmektedir. Ayrıca nargile içimi en çok tercih edilen sigaradan sonraki tütün ürünüdür. Nargile ile ilgili yapılan diğer çalışmaların da gösterdiği gibi nargile içimi giderek artan bir davranış haline gelmektedir. (Aktaş, Hidroğlu, & Karavuş, 2018; Özcebe ve ark., 2014; Vatansev ve ark., 2019).

Araştırmaya katılan öğrencilerin sigaraya başlama yaşı $16,3 \pm 3,3$ olarak bulunmuştur. Sigaraya başlama yaş ortalaması ortaokul döneminde olması sebebiyle tütün mücadelesine daha erken yaşlarda başlanması önemlidir. Diğer çalışmalarda da sigaraya başlama yaş ortalaması benzerdir (Baykan & Naçar, 2014; Vatan, Ocakoğlu, & İrgil, 2009; Yengil ve ark., 2014). Aktan, Yılmaz, & Yılmaz'ın (2018) yaptığı çalışma göstermektedir ki ortaokullarda uygulanan bağımlılıkla mücadele programında ciddi eksiklikler devam etmektedir. Oysa tütünle mücadelede öğrencilerle birlikte velilerinde bilinçlenmesi çok önemlidir. Çalışmamızda öğrencilerin %27,8'i (109) halen tütün ürünü kullanmakta ya da bırakmıştır. Bu öğrencilerin %27,6'sında annesinin, %66,6'sında babasının ve %33,7'sinde kardeşlerinden en azından birinin tütün kullanımını mevcuttur. Vatan, Ocakoğlu ve İrgil'in (2009) yaptıkları çalışmada benzer şekilde ebeveynleri sigara içen öğrencilerde sigara içme oranı %28,4 bulunmuştur. Başka bir çalışmada ebeveynleri sigara içenlerin sigara kullanma oranı %69,2 olarak saptanmıştır (Baştürk, Koç, Sözmen, Arslan, & Albaş, 2018). Tütünle mücadelede sadece kullananların değil, anne ve babaların da göz önünde bulundurulması gerektiğini vurgulanması açısından bu sonuç önemlidir.

Ortaokul döneminde tütün kullanmayan öğrencilerin, tıp fakültesinde zorlu ve uzun bir eğitime başladıklarında tütün kullanmaya başlama riski artmaktadır. Çalışmamızda, sigara içen ya da bırakmış olan öğrencilerin %23,2'sinin (22) tıp fakültesinde sigaraya başladıkları saptanmıştır. Sönmez ve ark.'nın (2017) yaptığı çalışmada tıp fakültesinde sigaraya başlama oranı %36,2 olarak bulunmuştur. Tıp ve Diş

hekimliği fakültesi öğretim elemanlarında yapılan bir çalışmada ise fakültedeyken sigaraya başlama oranı erkeklerde %58,9 ve kadınlarda %50,0 olarak bulunmuştur (Sezer, Marakoğlu, Sezer ve Marakoğlu, 2001). Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinde yapılan bir diğer çalışmada, yoğun stresle karşılaşan öğrencilerin sosyal yönden desteklenmesi gerektiğine dikkat çekilmiştir (Semerci ve ark., 2018). Tıp fakültesi eğitiminde, danışman öğretim üyelerinin öğrencilere hem örnek olması hem de sosyal yönden desteklemesi sigara başlama oranlarını düşürebilir.

Sigara kullanımı ile ilgili ilişkili faktörler incelendiğinde; öğrencilerin %28,4'ü (27) arkadaş etkisi, %22,1'i (21) stres, %13,7'si (13) merak, %8,4'ü (8) özentisi, %5,3'ü (5) özgürlük hissi, %9,5'i (9) diğer nedenlerden dolayı sigara içmeye başladıklarını belirtirken, %12,6 (12) öğrenci ise herhangi bir durumdan etkilenmediğini belirtmiştir. Ülkemizde yapılan diğer benzer çalışmalarda, sigara kullanan arkadaş etkisinin oranı %26,5 ile %61,4 arasında olduğu saptanmıştır (Arslan, Pirinççi, Okayay, & Döger, 2016; Boyacı, Çorapçioğlu, Ilgazlı, Başyığıt, & Yıldız, 2003; Çilingir, Hintistan, & Öztürk, 2012). Öğrencilerin yakın arkadaş çevresini mümkün olduğunca sigara içmeyen kişilerden oluşturması ile sigara başlama oranları azaltılabilir. Diğer başlıca sigaraya başlama nedenleri arasında yer alan stres ve merak faktörleri literatürdeki diğer çalışmaları desteklemektedir (Baykan & Naçar, 2014; Oğuz, Çamcı, & Kazan, 2018; Öğüş, Özdemir, Kara, Şenol, & Çili, 2004).

Sigara içen öğrencilerin %71,2'si (47) sigarayı bırakmayı düşünmektedir. Bu kadar yüksek oranda bırakmayı düşünme oranı olmasına rağmen, sigara bırakma denemeleri başarısızlıkla sonuçlanmaktadır. Halen sigara içen öğrencilerin %25,4'ü (17) en az bir kez bırakmayı denediğini, %41,8'i (28) ise birden fazla kez sigarayı bırakmayı denemesine rağmen bırakmadığını belirtmiştir. Bu da göstermektedir ki nikotin yüksek bağımlılık yapan bir maddedir ve bırakmak için profesyonel yardım alınması önemlidir. Ancak sigara bırakmak için danışmanlık almak isteyen öğrenci oranı %22,2 (14)'tür. Tütünle mücadele kapsamında sigara polikliniklerine katılımın artırılması başarı oranlarını arttıracaktır.

Sonuç

Önlenebilir bir halk sağlığı sorunu olan sigara içme alışkanlığının azaltılmasında en başarılı ülkeler, hekimler arasında sigara içme sıklığının en düşük olduğu ülkelerdir. Tıp fakültesi öğrencilerinin tütün kullanımının anksiyete, depresyon ve stres ile ilişkili olduğuna dair çok sayıda çalışma mevcuttur.

Doktorların toplumda sağlık konusunda rol-model olmaları, tütünle mücadeledeki mesleki sorumlulukları ve liderlik görevleri nedeniyle, tıp öğrencilerinin sigaraya başlamalarının önlenmesi ve içenlerin bırakılması için mücadele edilmelidir. Bu mücadelede geleceğin hekimleri olan tıp fakültesi öğrencilerinin sadece sigara değil

diğer tütün ürünleri konusunda da yeterli düzeyde bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi önemlidir.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı Ufuk Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurulu'ndan alınmıştır (20180330/1).

Hasta Onamı: Sözlü hasta onamı bu çalışmaya katılan hastalardan alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir – C.K.; Tasarım – C.K.; Denetleme – R.Ş.G.; Kaynaklar – R.Ş.G.; Malzemeler – R.Ş.G.; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi – M.E.E.; Analiz ve/veya Yorum – C.K.; Literatür Taraması – C.K.; Yazıyı Yazan - C.K.; Eleştirel İnceleme – R.Ş.G.; Diğer – M.E.E.

Teşekkür: Prof. Dr. Fikri İçli'ye tütünle mücadelede katkı sağlayan Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Tütün Kullanımı ile ilgili proje yürütücülüğü nedeniyle teşekkür ederiz.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was received for this study from the Ethics Committee of Ufuk University School of Medicine (20180330/1).

Informed Consent: Verbal informed consent was obtained from patients who participated in this study.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept – C.K.; Design - C.K.; Supervision - R.Ş.G.; Resources - R.Ş.G.; Materials - R.Ş.G.; Data Collection and/or Processing – M.E.E.; Analysis and/or Interpretation - C.K.; Literature Search - C.K.; Writing Manuscript - C.K.; Critical Review - R.Ş.G.; Other – M.E.E.

Acknowledgements: We would like to thank Prof. Dr. Fikri İçli for the project management of “Tobacco Use in Medical Students” who contributed to the fight against tobacco.

Conflict of Interest: The authors have no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

Kaynakça

- A Who/The Union Monograph On Health Organization 2007, 3.
- Aktan, O., Yılmaz, M., & Yılmaz, M. (2018). Opinions of administrators, teachers, and parents on the evaluation of the effectiveness of the addiction programs implemented in secondary schools. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 5(4), 637-664. <https://doi.org/10.15805/addicta.2018.5.4.0041> [Crossref]
- Aktaş, A., Hıdıroğlu, S., & Karavuş, M. (2018). Üniversite öğrencilerinin nargile içme konusundaki bilgi, tutum ve davranışları. *Fırat Tıp Dergisi*, 23(2), 68-72.

- Arslan, Y. T., Pirinççi, S., Okyay, P., & Döger, F. K. (2016). Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi birinci sınıf öğrencilerinde sigara kullanımı ve ilişkili faktörler. *Meandros Medical Journal*, 17, 146-152.
- Baştürk, M., Koç, E. M., Sözmen, M. K., Arslan, M., & Albaş, S. (2018). Tıp fakültesi birinci ve altıncı sınıf öğrencilerinin sigara içme durumları, anksiyete düzeyleri ve 4207 sayılı kanun hakkındaki tutumları. *Konuralp Tıp Dergisi*, 10(3), 282-288. <https://doi.org/10.18521/ktd.337562> [Crossref]
- Baykan, Z. & Naçar, M. (2014). Tıp fakültesi öğrencilerinin sigara kullanımı ve tütün kanununa ilişkin görüşleri. *Dicle Tıp Dergisi*, 41, 483-490. <https://doi.org/10.5798/dicle-medj.0921.2014.03.0459> [Crossref]
- Boyacı, H., Çorapçoğlu, A., Ilgazlı, A., Başıyigit, İ., & Yıldız, F. (2003). Kocaeli Üniversitesi öğrencilerinin sigara içme alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *Solumum Hastalıkları*, 14(3), 169-175.
- Çilingir, D., Hintistan, S., & Öztürk, H. (2012). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin sigara kullanma alışkanlıkları ve etkileyen faktörler. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(2), 69-87. <https://doi.org/10.26567/marsag.2017237430> [Crossref]
- Inandi, T., Caman, O. K., Aydin, N., Onal, A. E., Kaypmaz, A., Turhan, E., & Warren, W. (2013). Global Health Professions Student Survey--Turkey: second-hand smoke exposure and opinions of medical students on anti-tobacco law. *Central European Journal of Public Health*, 21(3), 134-139. <https://doi.org/10.21101/cejph.a3851> [Crossref]
- Kartal, M., Midik, Ö., & Büyükakkus, A. (2012). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinde sigara kullanımı ve yaşam kalitelerine etkisi [Tobacco Smoking and its Effect on Quality of Life of Medical Students in Ondokuz Mayıs University]. *Turkish Thoracic Journal*, 13(1), 11. <https://doi.org/10.5152/ttd.2012.03> [Crossref]
- Kocabas, R., Burgut, N., & Bozdemir, N. (1994). Smoking patterns at different medical schools in Turkey. *Tobacco Control*, 3, 228-235. <https://doi.org/10.1136/tc.3.3.228> [Crossref]
- Kutlu, R., Vatansev, C., Demirbaş, N., & Taşer, S. (2019). The frequency of tobacco and tobacco product use in medical faculty students. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 13(2), 219-226. <https://doi.org/10.21763/tjfmpe.569908> [Crossref]
- Mayda, A. S., Tufan, N., & Baştaş S. (2007). Düzce Tıp Fakültesi öğrencilerinin sigara konusundaki tutumları ve içme sıklıkları. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 6(5), 364-370.
- Oğuz, S., Çamcı, G., & Kazan, M. (2018). Üniversite öğrencilerinin sigara kullanım sıklığı ve sigaranın neden olduğu hastalıkları bilme durumu. *Van Tıp Dergisi*, 25(3), 332-337.
- Öntaş, E., & Aslan D. (2016). Küresel Yetişkin Tütün Araştırması Türkiye - HÜTF Halk Sağlığı AD Toplum İçin Bilgilendirme Sersi-(2018/2019-63). <http://www.halksagligi.hacettepe.edu.tr/duyurular/halkyoneelik/kyta2016.pdf> [Erişim tarihi:28.10.2019]
- Öğüş, C., Özdemir, T., Kara, A., Şenol, Y., & Çilli, A. (2004). Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi dönem I ve VI öğrencilerinin sigara içme alışkanlıkları. *Türkiye Klinikleri Archives of Lung*, 5(3), 139-142.
- Özcebe, H., Doğan, B. G., İnal, E., Haznedaroğlu, D., & Bertan, M. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Nargile İçme Davranışları ve İlişkili Sosyodemografik Özellikleri. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 13(1). <https://doi.org/10.5455/pmb.1-1364566285> [Crossref]
- Sahin, E. M., Ozer, C., Dagdeviren, N., & Akturk, Z. (2005). Physicians smoke as much as their patients in Turkey. *Middle East Journal of Family Medicine*, 3(2), 1-7.
- Semerci, R., Dindar, İ., Küçükkaya, B., Kale, E. K., Derleyen, B., & Sunar, S. (2018). The role of perceived social competence on cigarette and alcohol usage among faculty of health sciences students. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 5(1), 67-80.

- Senol, Y., Donmez, L., Turkay, M., Aktekin, M. (2006). The incidence of smoking and risk factors for smoking initiation in medical faculty students: Cohort study. *BMC Public Health*, 6, 128. <http://dx.doi.org/10.1186/1471-2458-6-128>. <https://doi.org/10.1186/1471-2458-6-128> [Crossref]
- Sezer, R. E., Marakoğlu, K., Sezer, H., & Marakoğlu, İ. (2001). Cumhuriyet Üniversitesi Tıp ve Dişhekimliği Fakülteleri öğretim elemanlarının sigara kullanım durumu ve sigara ile bağlantılı görüşleri. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 23(1), 25-36.
- Sönmez, C. I., Başer, D. A., Aydoğan, S., Uludağ, G., Dinçer, D., & Topalugurlu, B. (2017). Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin sigara içme sıklığı ve sigara ile ilgili bilgi tutum ve davranışları. *Konuralp Tıp Dergisi*, 9(2), 160-166.
- Türker, T., Koçak, N., Aydın, İ., İstanbulluoğlu, H., Açıkcel, C. H., Kır, T., & Kılıç, S. (2013). Seçilmiş bir grup tıp fakültesi öğrencisinde sigara içme yaygınlığı ve sigarayı bırakmaya etki eden faktörlerin incelenmesi. *Gülhane Tıp Dergisi*, 55(3), 207-13.
- Vatan, İ., Ocakoğlu, H., & İrgil, E. (2009). Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinde sigara içme durumunun değerlendirilmesi. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 8(1), 43-48.
- Vatansev, H., Kutlu, R., Özdengül, A. G., Demırbas, N., Taşer, S., & Yılmaz, F. (2019). Tıp Ve İletişim Fakültesi Öğrencilerinin Tütün Ve Tütün Ürünleri Kullanım Farklılıkları. *Ankara Medical Journal*, 19(2), 344-356. <https://doi.org/10.17098/amj.571584> [Crossref]
- Yengil, E., Çevik, C., Demirkıran, G., Akkoca, A. N., Soylu Özler, G., Özer, C. (2014). Tıp fakültesi öğrencilerinin sigara içme durumu ve sigara ile ilgili tutumları. *Konuralp Tıp Dergisi*, 6(3), 1-7. <https://doi.org/10.18521/ktd.34618> [Crossref]
- World Health Organization. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/tobacco>. Erişim tarihi: 20.10.19
- World Health Organization. World health statistics 2019: monitoring health for the SDGs, sustainable development goals. 2019, 35.